

УДК 351.861

Остапенко А.О., студентка 4-го курсу, навчально-науковий інститут цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України (м. Черкаси);

Сазанська А.О., студентка 4-го курсу, навчально-науковий інститут цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України (м. Черкаси)

ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

В умовах агресії російської федерації перед Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) постали нові виклики, які потребують оперативного реагування, нових алгоритмів дій та логістичних рішень для ефективної діяльності в нових надскладних умовах.

Основну частину завдань в таких умовах виконують підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (ОРС ЦЗ) ДСНС. Виконання завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях, що зазнали обстрілів, організовуються органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ з урахуванням особливостей оперативної обстановки на місці події та вимог розділу IV Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ, затвердженого наказом МВС України від 26.04.2018 № 340, і Рекомендацій про особливості виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях під час збройної агресії, затверджених наказом ДСНС від 02.04.2024 № 375.

Крім того, в умовах постійних повітряних ударів актуальними стали ліквідація наслідків руйнування будівель та споруд і гасіння пожеж на складах нафтопродуктів. Це вимагає уніфікованого підходу до тактики дій підрозділів. Організація дій в таких випадках регламентована окремими Методичними рекомендаціями, затвердженими ДСНС.

Динаміка виникнення названих документів корелюється з певними новим викликами, які з'являлись в ході воєнних дій. Аналіз вимог відповідних документів та досвіду практичної реалізації вказує на характерні особливості тактики дій підрозділів цивільного захисту, які потребують певного переосмислення.

Дії підрозділів ОРС ЦЗ ґрунтуються на принципі пріоритетності збереження життя і здоров'я особового складу. Планування аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт здійснюється з урахуванням імовірності повторних обстрілів, наявності мінної небезпеки, руйнування інженерних мереж та нестійкості будівельних конструкцій.

Реагування підрозділів ОРС ЦЗ (як і інших сил цивільного захисту) здійснюють за певною процедурою за погодженням з уповноваженими представниками військових органів управління. При чому, для оцінки обстановки

та прийняття першочергових заходів реагування після обстрілу першочергово до місця обстрілу, в залежності від безпекової ситуації, може виїжджати одне відділення на пожежно-рятувальному автомобілі, хоча основним тактичним підрозділом вважається два відділення. Для безпечного пересування техніки, як правило, вибираються дороги з твердим покриттям. Пересування техніки ґрунтовими та лісовими дорогами здійснюється, за необхідності, в супроводі піротехнічних розрахунків ДСНС, підрозділів вибухотехнічної служби Національної поліції України або інженерно-саперних підрозділів Збройних Сил України з урахуванням мінної небезпеки.

Після прибуття підрозділу ОРС ЦЗ до місця обстрілу призначається особа, яка здійснює моніторинг повітряного простору. Під час проведення розвідки додатково визначають: безпечні місця для розміщення пожежно-рятувальної (аварійно-рятувальної) техніки; шляхи евакуації та можливі місця для укриття особового складу на випадок повторного обстрілу; наявність вибухо-небезпечних предметів тощо.

Крім того, під час виконання завдань за призначенням, потрапляючи під обстріл, керівник підрозділу ОРС ЦЗ має вжити заходів щодо негайного виїзду підрозділу із зони обстрілу в безпечне місце (на відкритій території – не ближче 500 м від зони обстрілу), а у разі неможливості організувати укриття особового складу і техніки на місцевості.

Ліквідації наслідків руйнування будівель та споруд в умовах війни вимагає уніфікованого підходу до впровадження міжнародних норм проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт за системою ООН INSARAG.

Під час гасіння пожеж на складах нафтопродуктів поряд із вирішенням основних завдань необхідно організувати комплекс інженерних робіт з облаштування додаткових обвалувань та спрямовуючих валів для припинення розтікання палаючої рідини. Основні зусилля пожежно-рятувальних підрозділів слід зосередити як на захисті не пошкоджених резервуарів, що не горять, так і на захисті сил і засобів формувань цивільного захисту задіяних до проведення інженерних робіт.

Крім того, тактичні способи дій підрозділів ОРС ЦЗ передбачають обмеження часу безперервного перебування особового складу в небезпечних зонах, організацію ротації та постійний контроль за фізичним і психологічним станом рятувальників.

Всі вище зазначені фактори суттєво впливають на кількість, тактичні можливості підрозділів, їх чисельний склад. Таким чином, досвід і особливості застосування сил цивільного захисту у воєнних умовах потребують системного аналізу у післявоєнний період. Після такого аналізу тактичні аспекти застосування підрозділів ОРС ЦЗ в умовах воєнних дій мають бути затверджені на рівні Статутів дій ОРС ЦЗ.